

MELITITES datur in longis febribus, quæ stomachum infirmarunt. nanque aluum leuiter emollit, vrinam ciet, stomachum expurgat. prodest articulario morbo, renum vitijs, imbecillo capiti, & mulieribus abstemijs: odoratum siquidem est, & corpus alit. Distat à mulso, quod fit è uino vetere, austero, & melle exiguo. Melitites autem adiecto ad quinque congios austeri musti mellis congio, & salis cyatho. Cortinis magnis, quò magis ad effervesendum locus pateat, fieri oportet, sensim asperfo sale: cumque effervere desierit, in alia vasa transfunditur.

10

MVLSVM è vetere vino, austeroque, & bono melle factum, præfertur: minus enim inflat, ac celeriter id genus in usum uenit. Vetus, corpus alit. media ætate, aluo prodest, vrinam pellit: à summo cibo sumptum, nocet: & inter initia potum, implet: dein appetendi auiditatem reuocat. Fit mulsum duabus vini metretis, admista vna mellis. Aliqui, quò celerius præberi possit, mel cum vino coquunt, & ita transfundunt. Alij vtilitatis gratia, ad sextarios sex musti feruentis vnum mellis adijciunt: & ubi ferbuerit, vase recondunt. dulce autem permanet.

20

AQUA mulsæ easdem, quas mulsum vires possidet. Cruda vtitur cum moliri deiectionem, aut vomitionem incitare volumus: vt ijs, qui venena hauserunt, ex oleo. Decocta datur imbecillis, & hominibus elanguescentis pulsus, quos illi dixere microsphyctos, tussientibus, peripneumonicis, & ijs, qui immodico sudore digeruntur. Iam paratum, condituumque, quod aliqui hydromeli propriè vocant, media ætate adynamo vino, aut loræ in recreandis viribus respondet, & similem vim adipiscitur. quare inflammationibus alicuius membri plusquam lora prodest. Inueterati tamen vsus damnatur inflammatis, aut constrictis: sed laboranti stomacho, aut cibum fastidienti, sudatoribusve conuenit. Fit duabus pluuiæ aquæ veteris ad vnam mellis partem additis, & infolatis. Alij fontanam aquam adijciunt, & ad tertias partes decoquunt, & ita recondunt. Nec desunt qui hydromeli appellant, quòd à mele elutis aqua fauis confici ac seruari soleat: sed meracius confieri conuenit. aliqui id coquunt. Aegrotantibus noxium est, quoniam plurimum ceraginis sibi vendicat.

30

ALIA sanè Aquæ mulsæ ratio conficiendæ est apud Mauritanæ familiæ authores, ab hac quæ hic à Dioscoride traditur. Inter Arabas nanque Mesues de ea ita scribit. Aqua mulsæ, ex antiquorum sententia, magnis utique viribus prædita est. Sitim etenim ardet: frigidis affectibus, præsertim cerebri, & neruorum, & articularum, auxilia tur. Loco vini pota, humida extusientibus prodest: quin & pus, & lentam, crassamque pituitam è pectore trahit. Intestina, uiscera, urinariosque meatus purgat, terget, ac lauat: quapropter subuenit coli doloribus, aluum subducit, & calculum gigni prohibet. Fit è libra laudatissimi mellis, non tamen ueteris, colore pallido, odore incundo, sapore cum dulcedine modicè acri, cum aquæ fontanæ libris octo, in uase lapideo, uel fictili uiricato, lento igni decocta, despumataque, & demum linteo percolata. Verum si aqua hæc paulò post bibenda erit, aquatior fiat, & statim à sublata spuma percoletur. Nam quæ longa coctione iulapij consistentiam acquirit, diutius quidem seruari potest, sed ægrius penetrat in remotas corporis partes, facileque in bilem uertitur, ob suam exuperantem dulcedinem. unde sitim accendit, nisi plurima affusa aqua dissoluatur, adeò ut aquæ serè modo reddatur insipida. Variant autem mulsæ facultates pro diuersæ coctionis ratione. quippe quæ breui coquitur tempore, status in uentriculo parit, aluum magis mouet, & minus nutrit. quæ uerò longiori coquitur tempore, status discutit, magis nutrit, minusque aluum stimulat. Sunt qui mulsæ aromata etiam addant, nempe gingiber, crocum, cinnamomum, macim, & id genus alia. Alij galliam moschatam officinis uocatam, & agallochum adijciunt. Fit præterea ex parte una mellis, & aquæ fontanæ partibus octo, fermenti (aliàs scæni græci) in his dissoluti uncijs tribus, & propriè ad centum mulsæ libras. Quæ denique omnia, musti modo effervescentia in ligneum cadum conijciuntur, non tamen ad summum repletum, ne feruescens resiliat. Vbi uerò deferbuerit obturato uase, asseruetur uini modo ad potandum, ueruntamen non bibatur, nisi tertio mense transacto. Huic mulsæ aromata quoque admisceri possunt linteolo inclusa, & adalligata in cadum demissa. hæc Mesues. Cuius ultimam mulsæ parandæ rationem, Germani Medonem uocant. qui tamen fermentum addunt, non ex cerealium genere aliquo paratum, sed ex uini musti incremento, & lupi salictarij floribus, quibus etiam utuntur ad zythum conficiendum, quod Ceruissam appellant. Medonis plurimum bibunt Poloni, ac Lituani, quòd melle plurimum abundant. Quod Græcis μελίκρατον, Latinis item Melicratum & Aqua mulsæ uocatur: Italis, Aqua melata.

Aquæ mulsæ ratio facienda uaria.

40

50

Nomina.

† Hoc loco uulgata exemplaria Græca habent, χρῶμελι δὲ τῷ ἀφειρημένῳ. hoc est, vtitur cocta. In quibus nimirum uerbis uitium aliquod latere suspicor. nam contextus uerborum & res ipsa postulabant, ut prius Aquæ mulsæ crudæ, mox coctæ usum traderet Dioscorides. quod hunc fecisse puto, sed librariorum culpa euenisse, ut sit negatio

negatio

negatio omiffa, uel uerbum ἀφελαιμὲν alterius loco scriptum. Auget nobis fufpicionem Actuarius, qui in libro fuo de compositione medicamentorum, ubi ea de Melicrato, id eft Aqua mulfa fcribit, quæ Dioscoridi accepta referri poffunt, inquit primium, Cruda utuntur ij etc. deinde, Cofta uero exhibetur &c. Hunc fecutus fortaffe Ruellius uir doctiffimus, uulgatam illam lectionem ut deprauatam reliquit, & alteram ut uerorem accepit. Addam infuper, quod ratio ex ufu Aquæ mulfæ fumpta fuadet, ut cruda magis quam cofta aluum deijcere, aut uomitum ciere poffit.

Υδωρ. A Q V A.

CAP. XIII.

DE AQUIS in uniuersum decernere, propter locorum proprietates, & peculiare naturas, cœlum, & alia pleraque, difficile eft. Magna tamen ex parte optima eft dulcis, fyncera, nullius omnino qualitatis particeps, & quæ ne minimo quidem tempore in præcordijs commoratur. ad hæc quæ & facili uia fertur, & citra moleftiam, nec inflationes creat, & minimè computrefcit.

Aquarū diffe-
rentiæ, & fa-
cultates.

PAUCISSIMIS quidem uerbis de potabili in uniuersum aqua differuit Dioscorides, ita tamen ut nullam planè notam prætermiferit ex his, quæ in optima aqua requiruntur. Quare fi nobis effet ijs tantum faciendum fatis, qui rerum naturalium periti funt, non operæpretium exiftimarem, hoc in loco plura de aquis commemorare. Verim quia hosce commentarios in studiosorum, & imperitorum potiffimum gratiam condimus; ideo non foliam aquarum omnium, quæ in communem tam cibi, quam potus uifum ueniunt, tum qualitates, tum facultates hic breuiter perstringam; fed etiam earum, quæ fponfe nafcuntur, & fibi metallorum, cæterorumq; foßilium uarias uendicant facultates. In primis itaque illa aqua ad potandum laudatiffima cenfetur, quæ clara, pelucida, tenuis, pura, fruftillorū, & faporum omnium expers, leuisq; reperitur: necnon quæ igni admota citò calefit, remota uerò ocuiffimè frigeſcit, gultu iucundo: quæ denique celeriter præcordia pertranſit, & fine ulla uentriculi moleftia labitur, & feccedit. Talis autem ea eſſe folet, cuius fons ad orientem ſolem erumpit, curritq; ſuper lapides, aut arenam, aut puriſſimam terram: quæq; æſtate frigida, hyeme autem calida manat. Omnium tamen præſtantiſſima eſt pluuialis, eaq; præfertim, quæ æſtate media pluit, ſilente cœlo. Huic ferè illa reſpondet, quæ eodem tempore cum tonitruis deſcendit, tonitruoſa proprie appellata. At ea, quæ maxima æris, ac uentorum procella, terrifico tonitruum, fulgurum, & grandinis impetu, ex uelociter conceitatis nubibus cœlo demittitur (ut in commentario libri ſexti epidemiorum ſcribit Galenus) in humane uitæ uſum admitti non debet. Porro aqua cifternarum non tot fanè laudibus commendanda uidetur, licet à quàm plurimis medicis laudetur. Stiquidem non modò noxiæ exiſtit, quòd miſcella quædam fit diuerſarum aquarū, quæ in diuerſis anni tēporibus inibi colliguntur ex pluuiis, tum ex grandine, & niuibus hyemali tempore in tectis colligatis; fed etiam quòd aquæ omnes ſtationariæ putrefactioni facile ſint obnoxie. Quo fit, ut aqua in cifternis collecta (ſi rem rectè expendamus) ſyncera pluuiali minimè fit comparanda. Dicendum igitur erit, aquam ſic aſſeruatam cò pluuiali ſyncera deterioreſſe eſſe, quò magis fuerit niuium, & grandinum liquationibus commiſta. Quandoquidem (ut in libro de bonitate aquæ ſcribit Galenus) quæ à niuibus & glaciæ colliqueſcit, concoctionem impedit, urinam cohibet: peſtus, pulmonem, ac uentriculum malè habet, conuulſiones, laterum dolores, & flatus generat. Quod alia de cauſa non euenit, quàm quòd cum in glaciem, uel niuem concreuit, omne, quod tenue inerat, deperdit. Putealis præterea grauis quidem eſt, agreq; conficitur, nec ſtatu quidem poteſt, quòd ſit putredinis omnis expers: ueruntamen tantò minus fuerit damnanda, quàn-
tò frequentius hauritur, uel ſi è ſubterraneo fonte ſcaturiat. Sequuntur lacuſtres, & paluſtres, quæ omnino ſunt improbandæ, niſi coſtæ, uel igne deſtillate fuerint. Fluiatilis deinde probatur, uel improbat, pro concurrentium aquarum, & rerum iniectarum qualitate, quemadmodum ijs omnibus euenit fluminibus, quæ magnas perluunt ciuitates. Nam quibus animalia putrefacta, excrementa, & urbium ſordes in eſſe ſentuntur, eæ ab alimentorum uſu abdicandæ ſunt, niſi longo temporis tractu magnis ſictilibus aſernate, ac deſecate clarreſcant, & prorſus expurgentur. ut Romani faciunt cum ſui Tiberis aqua, quæ præ cæteris hæc facultate pollet, ut clara facta, ad centum, & plures annos perduret incorrupta. Ad hæc noxiæ ſunt, quæ plurimam terræ miſtionem confequuntur, quòd non modò uiſcera obſtruant; ſed & calculos in renibus, & ueſica procreent. Cæterum aquæ, quæ lapideum admittunt ſuccum, de quo ſatis diximus in prima huius libri commentatione, prorſus uitandæ ſunt, ut quæ potantes ſtrangulare poſſunt, eo fanè modo, quo epotum gypſum. quippe hæc arterias obſtruentes ſpirituū tranſitum intercipiunt: quin & alimentum in corpus deſerri prohibent. Quocirca huiusmodi aquæ potabiles non ſunt, neq; in ciborum coquendorum uſum recipiendæ. Quemadmodum nec illæ ſanis probantur, quæ ſal, nitrum, chalcantum, alumen, & alia id genus concreti ſucci continent. quanquam omnes in medicinae uſum ueniunt. Nam quòd omnes prædiclis excalfacientibus medicamentis referre ſint, frigidis, & humidis morbis laborantibus utiliſſimè exhibentur: ijs uerò noxiæ ſunt, qui à biliſis uel acibus proueniunt humoribus. Salſæ, ſi bibantur, pituitam eijciunt, ſanguinem in uentriculo concretum diſſoluunt, aquam intercutem exiccant, & obefa corpora extenuant. Sed his conſumptis potantes ſticuloſos reddunt, uentriculum ledunt, inſteſtina abradunt & ſcabiem, & prurimum excitant, utpote quæ non obſcurè ſanguinem acuant, & ſua ſalfedine adurant. Clyſteribus infuſæ pituitam attenuant, & detrahunt, & ex ea prognatos dolores mirificè tollunt. Factis ex ea balneis aquæ cutem ſubeuntes reſoluuntur, ſi nouus fuerit morbus: frigidi neruorum dolores mulcentur, peſtoris fluxiones cohibentur, excalfitq; uentriculus frigidi tati obnoxius, & humiditate languescens: quin & pituitoſa ſcabies curatur. Tollitur quoq; uapore ex ijs calentibus accepto, tum capitis grauitas, tum aurium cruciatus: ſotu uerò frigidi tumores, & totius corporis ſugillata delentur. Nitroſæ, ſi bibantur, corpus perturbant, pituitam deijciunt, ſceminas prolificas reddunt, & ſtrumas abſumunt. A ſalſis hæc facultatibus non diſſident, præterquam quòd in omnibus illis ualentiores ſunt, nò adco tamen adſtringunt, ſed

sed ualenter abstergunt, quare & scabiosos mundant, & aurium ulceribus medentur, incertosq; earum sonos, atq; tumores discutunt. Aluminosa admodum adstringunt. proinde mirum non est, si uentriculum roborent, qui crebris uomitionibus inbecillus efficiatur. Vteri fluxiones cohibent, abortum prohibent, & in his præsertim foeminis, quæ ante fetus maturitatem plerunq; abortiri consueuerunt. uescicæ ulceribus medentur: & oris, gingiuarumq; inflammationibus, si ex eis frequens collutio fiat, Gargarizatu non modò destillationes ad fauces inibent, sed etiam confluxos resoluunt humores. Idem præstat balneum ex ijs paratum: confert enim magno iuuamento exterioribus totius corporis exulceratis, particulis, ijsq; præsertim, quæ destluxionibus tentantur. Cruentis item expuitionibus subuenit, animum procidentem reprimat, & sudorem superfluum cohibet. Nocet tamen tam in potu, quam balneo, ijs qui uiscerum infarctu laborantes in febres facile incidere possunt. Porro aquæ, quibus chalcantum, aut misy, aut sory, aut melanteria immisceatur, cum omnia eadem facultate constent, aluminosis sanè persimiles sunt: uerumtamen hæ ualentius suum obcunt minus, nempe quòd præter adstrictoriam facultatem, succum etiam admodum acrem obtineant. quomobrem serpētibus ulceribus, ac phagedænis opitulantur. Sulphurose excalfaciunt, ac efficaciter neruos emolliunt. proinde resolutis, conuulsis, tremulis, stupidis, contractisq; peridoneæ inueniuntur. Eadem compaginum tumores discutunt, & dolores mitigant; nam ubi quispiam coxendicium dolore, aut podagra, uel chiragra uexetur, sulphurose aquæ balneo magnopere iuuatur. Præstant præterea ad iecinoris, lienis, ac uteri dolores, atque tumores in ijs genitos mirificè resoluunt: uentriculū tamen laxant, & infirmant. Bituminose, etsi potæ internis quibusdam morbis conueniant, & balneis adhibite aliquo temporis tractu neruos emolliant, ac excalfaciant; attamen caput replēt, sensus hebetudine afficiunt, præsertimq; oculos. Quæ autem Armenij, aut cærulei lapidis, aut æruginis, aut chryso-colle aliquid admixtum habent, si bibantur, uomitiones concitant: ablutionibus uerò phagedænicæ ulcera sistunt. Quæ præterea auripigmentum, aut sandaracham continent, pectus dilatant, asthmaticis, & suspiriosis prosunt, & omnibus frigidis in uniuersum morbis opem ferunt, quibus respirandi facultas impeditur. Acreæ oris, & genit alium membrorum ulcera sanant: quin & faucium, & oculorum destillationibus auxiliantur. Quæ deniq; ferreæ sunt, uentriculi, lienisq; uitijs, seminis profluuiio, & mensuris albis utiliter adhibentur. Et ut rem hanc summam cõplectamur, aqua omnis, cui quòduis fõsile medicamentum admisceatur, eandem facultatem præbet, quam quod illi admisceatur. Quæ nimirum ratione ducor, ut superuacuum putem, reliqua sigillatim prosequi, ut taceam id nimis longū futurum. Aqua Latinis dicta, Græcè ὕδωρ ἁλιῶν appellatur: Italicè, Acqua.

Nomina.

ὕδωρ θαλάσσιον. AQUA MARINA. CAP. XV.

30 AQUA maris calida est, & acris. Stomacho aduersatur, alium enim conturbat: pituitam expellit. Si uerò calida ad fatus adhibeatur, elicit, & discutit, neruorum uitijs, & perionibus, ante ulcera prodest. Miscetur cataplasmatibus ex hordacea farina, & emplastris, & discutientibus malagmatibus. Ad mouendas deiectiones tepefacta infunditur, & ad tormina, calida. pforas, pruritus, impetigines, lendes, & mammas rigentes, foueri uile est: liuores fotu discutit. ad uenenatos ictus, qui tremorem, & refrigerationem adferunt, salutaris intelligitur: maximè scorpionum, phalangiorum, aspidumque: etiam si quis in calidam descendat, auxiliatur. & malo habitu confectis iandiu corporibus, neruisque, balneæ ex ea utiles. hydropicos, capitis dolores, aurium grauitates, feruentis uapor leuat. Syncera, & sine potabilis aquæ mixture reposita uirus deponit. Sunt qui etiam præcoquant, & ita recondant. Datur ad purganda corpora per sese, aut ex posca, aut cum uino, aut melle: uerum post deiectionem dant gallinæ, aut piscium iuscula, ad domandam morsus acrimoniam.

θαλασσίμηλι. THALASSOMELI. CAP. XVI.

QVOD thalassomeli uocatur, uehementer purgare constat. Temperatur autem æquis portionibus maris, mellis, & imbris ex alto, defæcatis, & picato uase per Canis æstus insolatis. Alij ad binas marinæ coctæ singulas mellis adijciunt, & uase condunt. huiusmodi moderatius est aqua marina, & mitius.

ὄξος. ACETVM. CAP. XVII.

50 ACETVM refrigerat, & adstringit. Stomacho uile, appetentiam excitat: erumpentem uidecunque sanguinem, potu infessuue sistit. prodest alui fluxionibus coctum cum cibus: cruentis uulneribus inditur: inflammationes arceat, in succidis lanis, aut spongia impositum: reprimat procidentia sedis, uuluaque: item abscedentes gingiuas, & sanguine manantes. Ad nomas, & ignem sacrum, ulcera quæ serpunt, lepras, impetigines, pterygia, cum aliquo conuenienti efficax est: phagedænas uulcerum, nomasque fotu continuo cohibet: podagricis calido fotu, cum sulphure auxiliatur: fugillationes rapit, cum melle illitum. Contra capitis ardores cum rosacco in succidis uelleribus, aut spongia imponitur. Ad aquam inter cutem, grauitatem aurium, & sonitus sibilosq;, feruentis uapor proficit, instillatum quoq; aurium vermes necat. Panos coërcet tepidi fotus, aut si imbuta aceto spongia admoueatur: pruritus permulcet. Contra uenenatos serpentium ictus, qui refrigerando nocent, calidum commodè fouetur: & frigidum ijs, quæ exurens uirus eiaculatur. Calidum

Calidum potum, atq; vomitionibus redditum, aduersus omnia venena efficax est, præsertim contra meconium, & haustam cicutam, conglobatum in ventre sanguinem, lac coagulatum, fungos, ixiám, taxumque, cum sale. haustu voratas hirudines, si sorbeatur, eijcit: tussim veterem mitigat, & recentem lacepsit. In orthopnea calidum commodè sorbetur: gutturis fluxiones gargarizatum inhibet: anginis, & vuæ procidenti conuenit. contra dentium dolorem, calidum colluitur.

Aceti mistæ facultatis consideratio.

QUANVIS Dioscorides simpliciter pronunciauerit Acetum esse frigidum, quòd fortasse in eo magis frigiditas exuperet, quàm caliditas; tamen Galenus qualitatum medicamentorum omnium indagator maximus, ex contrarijs qualitibus, calidis scilicet & frigidis, acetum constare docuit libro primo de simplicium medicamentorum facultatibus, nec esse homœomeres similareue, quemadmodum nec lac uniuersum. Id quòd ipse Galenus lib. VIII. de eorumdem facultatibus, apertissimè confirmauit his uerbis. Acetum primo horum commentariorum mistæ esse substantiæ, nempe frigida, pariter & calida, eiusq; utriusq; tenuium partium demonstratum est: ceterum calidam frigidam extemperat. Porrò magnam desiccandi facultatem obtinet, adeò ut sit tertij ordinis desiccantium iam completi, utiq; cum ualidum extiterit. Et libro primo de compositione pharmacorum secundum locos, idem sic inquit. Atqui Aceti mixta ex incidentium ordine existens, ultra hoc quòd discutit, præcipuum quiddam in se habet, quòd reprimat, ac quòd influit, & repellit: utpote quòd substantia sua parum calidum est, plurimum uerò frigidum, & partium tenuium. Idem quoq; libro IIII. simplicium medicamentorum, ita scribit. At frigiditas, quæ ab aceto proficiscitur, tantò est ualidior, quantò & tenuior. Inest uerò illi & acrimonia quedam excalfaciens, quæ tamen satis non sit ad superandam ab aciditate prouenientem frigiditatem: uerum quæ transitus modo celeritatem promoueat. nam quantò calidum frigido facilius penetrat, tantò acris succus aptior est, qui sensibilibus corporum meatus transeat, quàm acidus. Itaque ille, uelut præcedens uiam sternit, hic uerò haud ita tardè insequitur: quo tempore sensus perficitur mistus, & qui agrè exponi queat, utpote qui nec planè frigidum esse acetum denunciaret, quippe cum in eo ignea quedam percipiatur acrimonia, nec planè calidum. Nam perpetuò, quæ ex præcedente fit acrimonia, calefactionem frigus ab insequente aciditate occupans, obscurat, protinusq; extinguit. quo fit, ut maior multò ex frigore percipiatur sensus, quàm ex calore. Hæc ad litteram Galenus. Ex quibus abundè liquet, quòd acetum etsi ex contrarijs qualitibus constat; plus tamen frigiditatis, quàm caliditatis particeps est. Quòd cum rectè animaduertisset Dioscorides, acetum simpliciter (ut supra diximus) refrigerare pronunciauit. Veruntamen illud ignorandum non est, quòd acetum nimirum eò calidius erit, quò uetustius, & acrius extiterit. Siquidem ex Galeni sententiâ, libro XI. simplicium medicamentorum capite de adipe, item tertio de compositione pharmacorum secundum locos, uinum, mel, acetum, oleum, adeps, uetustate calidiora fiunt. Ex quo facile fieri potest, ut reperiatur acetum adeò uetustate acerrimum, ut plus habeat caliditatis, quàm frigiditatis. Acetum quòd Latini uocant, Græcis ὄξος dicitur: Arabibus, Chal: Italis, Aceto: Germanis, Esig: Hispanis, Vin agre: Gallis, Vin aigre.

Nomina.

ΟΞΥΜΕΛΙ. ACETVM MVLSVM.

CAP. XVIII.

ACETVM mulsum, quòd oxymel uocant, hoc modo temperatur. Aceti heminas quinque, salis marini pondo, mellis minas decem, aquæ sextarios quinque pariter coquito, decies efferuescente cortina: atque ubi refrixerit, diffundito. Sumptum crassios humores extrahere, & ischiadicis, comitialibus, & articularum morbo conflictatis prodesse creditur. Contra morsum eius viperæ, quam sepa uocant, haustum meconium, ixiámue auxilio est. Anginis utiliter gargarizatur.

Oxymelitis confectio triplex Galeno.

Oxymelitis confectio ex Mesue.

Nomina.

TRIPLEX oxymelitis componendi rationem posteritatis memoria tradidit Galenus libro IIII. de sanitate tuenda. qui tamen sal nulli commiscuit, ut eius uerba loco dicto aperte testantur, quæ ita sequuntur. Vni aceti parti, mellis, à quo detracta spuma sit, duplum est miscendum: deinde ambo in leni igni coquenda, donec eorum qualitates in unum coierint: ita enim nec acetum amplius crudum apparebit. Cum aqua uerò statim ita facies oxymeli. Mellis quadruplum optimæ aquæ miscetis: dein coques modico igni, quoad spumare desinat. Ac malum quidem mel multam egerit spumam. quo etiam diutius coqui debet. Optimum uerò, ut breuissimò tempore coquitur, ut minimè spumæ euomit, unde nec pari ei coctione est opus. Plurimum certè quartam partem eius, quòd ab initio est inditum, amittit: post uerò dimidio aceti adiecto, rursus coquendum, donec qualitatum omnino sit unitas, nec acetum crudum etiam appareat. Conficitur sanè oxymeli etiam tribus statim ab initio mistis, ad hunc modum. Aceti uni parti additur mellis duplum, & aquæ quadruplum: atque hæc ad tertiam partem coquantur, uel etiam quartam, spuma interim detracta. Quòd si ualentius id facere studes, tantundem iniicies aceti, quantum mellis, hæcenus Galenus. Quæ secutus Mesues, ipse quoq; de oxymelite sic scripsit. Oxymeli fit ex aqua, aceto, & melle. Aqua uerò miscetur, ut longa coctione resoluatur id, quòd in oxymelite status excitat, ut etiam promptius despumetur, ut deniq; medicamenti huius facultas, aquæ mistione tenuior facta, facilius in corpus distribuatur. Mel uerò additur, ad oppugnandam pituitam. Ex melle denique, & aceto mistis, facultas quedam tertia, quæ neutri eorum inest, tanta consurgit, ut efficacissima sit, atque certissima ad attenuandum, incidendum, resoluendumq; crassa, lentaq; excrementa, quæ in uentriculo; & iecore existunt longo tempore genita: quin & ea, quæ ad articularum compages defluerunt, & diuturnas procreant febres: ea nanque & incidit, & coquit. Fit ex aceti parte una, mellis partibus duabus, aquæ partibus quatuor. Primum autem mel, & aqua simul coquantur, ubi despumata probè sunt, addito aceto percoquantur, semper quoque despumando. Datur ab uncia una, ad uncias tres. hæc ille. Nomen eius Græcum ὄξυμελι: Latine, Acetum mulsum: Italicum, Aceto melato.

ΟΞΥΜΕΛΙ.

Οξύλιμη. ACIDA MURIA.

CAP. XIX.

ACIDA muria, quam Græci oxalmen uocant, contra nomas fotu, putrida ulcera, canum morfus, & uenenatos ictus auxiliatur. Sanguinis fluxiones post excisos calculos sistit, si statim calida in vulnus iniiciatur: & prociduum sedem reprimat. dysentericis, si nomas sentiant, infunditur: oportet autem ex lacte infillare. Hirudines sorbitione, aut gargarizatu necat. furfures, & manantia capitis ulcera extergit.

10 ACIDAE muria, quæ Græcis oxalme appellatur, usus etate nostra prorsus exoleuit. Parabatur autem ueteribus illis ex sale, & aceto: uel ex muria, & aceto. Quæ Latinis Acida muria, Græcis οξύλιμη uocatur.

Nomina.

Θυμοξύλιμη. THYMOXALME.

CAP. XX.

THYMOXALME veteres utebantur, dabantque laborantibus imbecillitate stomachi, ternos quaternosve cyathos, aqua calida dilutos: item in articularibus morbis, & inflationibus. Crassos humores, atrosque trahit. Hoc modo factitatur. Thymi triti acetabulum, salis idem modus, rutæ, pullegij, polentæ, singulorum exiguæ portiones in uas conijciuntur, aquæ terni sextarij, & aceti terni cyathi infunduntur, & circumposito linteo sub dio madescunt.

20 Σκιλλινικόν ὄξος. SCILLINVM ACETVM. CAP. XXI.

SCILLINVM acetum hoc modo fit. Scilla, quæ candida fuerit, expurgata conciditur, traiecitæque lino segmenta modicis interuallis, ne se contingant, siccantur in umbra quadraginta diebus: mina eorum in aceti boni sextarios duodecim immergitur, & uase diligenter operto septenis diebus in sole madefcit: post eum dierum numerum scilla eximitur, & expressa abijcitur: defæcatum acetum transfunditur, & reponitur. Aliqui scillæ minam quinque aceti sextarijs miscent. Alij citra excitationem repurgantes, parem mensuram adijciunt, & senis mensibus macerari patiuntur: Id multo magis humorum lentitias digerit. Gingiuas humore prægnantes collutione stringit, firmatque, & motos dentes stabilis. putredines oris, & graues halitus tollit. durat fauces sorbitione, & callosas facit: uocem expedit, & lymphidam, canoramque reddit. Datur stomachicis, ægrè cibum concoquentibus, melancholicis, comitialibus, vertiginosis, mente captis: item vuluarum strangulationibus, lienis incremento laborantibus, ischiadicisque. Imbecillos admodum recreat, corpus sanum reddit, & bonum colorem præstat: oculorum aciem exacuit: tarditatem quoque aurium infusione purgat. In summa ad omnia efficax. Cauendum tamen intestinis exulcerationibus, in capitis dolore, aut neruorum uitijs. Datur quotidie ieiunis sorbendum inter initia exiguum, paulatim adaugendo, ad cyathum usque. Nonnulli binos dant cyathos, aut largius.

40 QUANQUAM satis superque de Scillino aceto à Dioscoride dictum est; non tamen alienum fore existimo commemorare hoc in loco, quæ de eo miris laudibus scripsit Galenus libro III. de medicinis paratu facilibus, sic inquit. Salubre optimum acetum scillinum à Pythagora scribitur, quo omnes Imperatores usi sunt. Ab ipsius auctore fertur, quicumque hoc utatur longæ uitæ fore, & eius extremita integra, usque ad finem permansura. Et ipse quidem Samius senex huiusmodi extitit: quantum enim temporis uixerit, haud ignoras. de ipso in libro traditum est, quod cum suis consanguineis hanc facultatem communicauit: cumque hoc medicamento uti incepit, quinquagesimum annum natus erat, & usque ad centesimum decimum septimum uitam produxit integer, & nulla unquam aduersa ualitudine tentatus. Hæc sane medicamenti auctor differuit, quod fortasse uir philosophus erat, mentiri nescius. Nos autem uiri huius fidei periculum fecimus, ac firmam, constantemque huiusce medicamenti facultatem esse testamur. Oportet igitur sumere Scillam montanam libræ unius ponderis, & dura circumcidere, & mollia minutatim concidere, & aceti acerrimi sextarios octo in uitreæ uas mittere atque obturare, ac per triginta dies in Caniculæ caloribus, ut maceretur, permittere: deinde scillam extractam exprimere. Id genus aceti parum mane sorbeto. Tibi autem hæc euenient, ut ne faucium orisque partes unquam remollescant, os uentriculi bene ualebit, facile spiritum duces, uox recte habebit, oculi acutissime cernent, aures in officio manebunt, nullusque flatuosus uapor in uentre unquam excitabitur, nullum uiscus suspensum erit, & bene spirans, bene coloratus deges. Ad ciuilia negotia recte affectus, non acidum, non salsum rutabis, si aliquid aceti huius assumpseris: & ieiunus ut assumas præcipio, septemque postea stadios deambules: ita enim dissoluetur. Hoc aceto qui utitur, in uictu quantum licentiosus esbo: omnia enim cibaria conficiet, & à nullo unquam offensam patietur, neque ualde implebitur, sed in melius proficere uidebitur. nihil superuacui in corpore residebit, non flatus, non bilis, non steruus, non urina, sed omnia facile excernit, atque educit. A liuis lubrica omnino est, totiusque corporis purgatorium medicamentum, etiam si in ossibus sordes inhereant. Item phthisicos ab omnibus deploratos, hoc medicamento sanitati restitutos nouimus. Morbo comitiali diuturno efficaciter profuit, ut nisi post longa temporis interualla, non redierit: incipientem uero ac nouum perfecte discutit, neque reuerti amplius hunc affectum permittit. Ad podagras præterea, & articularum morbos, iccoris, lienisque duritias uehementer facit. & particulares quidem

Scillini aceti uires mirabiles.